

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TE ANTWERPEN (PROV. ANTWERPEN), ZUIDNATIE

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1363

Rapport opgemaakt door: Bénédicte Cleda

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

September 2020

Dossiernr. 28673

Projectcode 2020I323

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

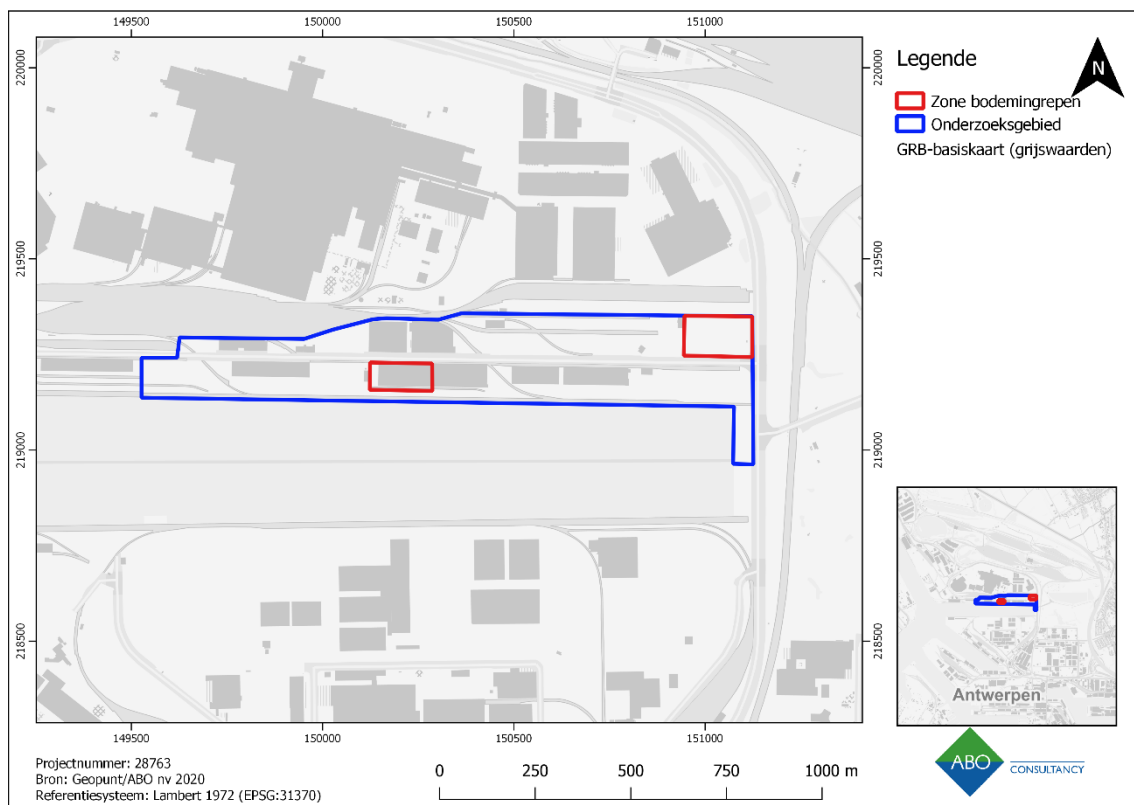
1 INLEIDING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer van de geplande herorganisatie van de kaai-terminal op het terrein ten noorden van de Churchilldok te Antwerpen. Tijdens de werken zullen twee buitenopslagzones heraangelegd worden. Met de aanleg van deze terreinverhardingen zullen graafwerken gepaard gaan waarbij het (archeologische) bodemarchief verstoord zal worden.

Deze ingreep in de bodem kadert in een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag (OMV 2020116336) voor de heraanleg van de noordoostelijke buitenopslagzone van het onderzoeksgebied (18.850m²). De afbraak van de structuren in de noordoostelijke buitenopslagzone, werd reeds vroeger aangevraagd en vergund (cf. archeologienota met ID 7902). Deze archeologienota heeft enkel betrekking op de heraanleg van de terreinverharding in deze buitenopslagzone.

Het onderzoeksgebied ligt niet in een vastgestelde archeologische zone, niet binnen een beschermde archeologische site en niet in een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Bovendien ligt het onderzoeksgebied niet volledig binnen het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur. Omdat de totale oppervlakte van de percelen waar de ingreep betrekking op heeft groter is dan 3.000 m², de percelen buiten woon- of recreatiegebied liggen en de oppervlakte van de ingreep in de bodem meer dan 5.000 m² is, moet in het kader van de het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het onderzoeksgebied is gelegen in een bedrijventerrein binnen een verstedelijkte en geïndustrialiseerde omgeving met in het verleden een landelijk karakter en lage densiteit aan bebouwing.

Gezien het studiegebied momenteel deels bebouwd is en voorzien is van verhardingen, is onderzoek met ingreep in de bodem voorlopig niet mogelijk. Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

Figuur 1: GRB-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de zones voor de geplande bodemingrepen.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het gevoerde bureauonderzoek is naar onze mening volledig als archeologisch vooronderzoek bij aanvraag voor de geplande herorganisatie van de kaaiterminal ten noorden van het Churchilldok te Antwerpen. Het doel van dit onderzoek is driedelig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied gelegen is in voormalig poldergebied op de rechteroever van de Schelde. De vroegere natuurlijke natte, kleigronden moesten met de uitbreiding van de Antwerpse haven plaatsmaken voor havendokken en opgehoogde terreinen. De omgeving van het onderzoeksgebied werd in de tweede helft van de 20ste eeuw opgehoogd met 2 à 4m (lokaal ter hoogte van de eigenlijke bodemingreep zelfs 4-6 meter) aangevoerde grond, waarna het bebouwd werd in het kader van de bloei en groei van de haven. Voorafgaand aan deze industrialisering kende het gebied een landelijk karakter. De gronden waren eerder nat maar wel geschikt voor landbouw. Menselijke bewoning in de Scheldepolders rondom het onderzoeksgebied bleef echter beperkt tot de dorpskernen van bijvoorbeeld Oorderen. Aanwezigheid vanaf de prehistorie kan echter niet uitgesloten worden en werd aangetoond door een losse vondst van lithisch materiaal zo'n 1,5km ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Archeologische resten zijn zeer schaars in de omgeving van het studiegebied en dateren hoofdzakelijk uit de late middeleeuwen/ postmiddeleeuwen en hebben te maken met de kernen van de voormalige polderdorpen.
- 2) Uit een analyse van het huidige landschap blijkt dat het onderzoeksgebied in de tweede helft van de 20^e eeuw een grondige metamorfose heeft ondergaan. Het oorspronkelijke polderlandschap werd er omgevormd tot een havendok met aangrenzend opgehoogd terrein. Het oorspronkelijke bodemarchief kan bewaard zijn onder dit ophogingspakket.
- 3) De werken houden de aanleg van nieuwe terreinverhardingen is, die kaderen in de herorganisatie van de terminal kaai. Alle noodzakelijke bodemingrepen zullen plaatsvinden op de locatie waar het ophogingspakket zich bevindt. Archeologische interessante lagen bevinden zich diep daaronder. Tijdens de uitvoering van de werken zullen de bodemingrepen de archeologische lagen niet raken, waardoor de kans op enige kenniswinst onbestaande is.

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen ter hoogte van het onderzoeksgebied onbestaand is omwille van de eerdere bodemingrepen op het terrein. De geplande bodemingrepen zullen uitgevoerd worden op de locatie waar ophogingslagen zich bevinden. Het terrein werd er opgehoogd met zo'n 2 à 4 m (lokaal zelfs 4-6m) aangevoerde grond waardoor eventueel interessante archeologische lagen volledig afgedekt zijn. Wanneer er in deze zone bodemingrepen uitgevoerd worden, vinden deze plaats in een ophogingspakket waardoor er geen impact is op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Deze gegevens maken dat de impact van de werken op archeologische erfgoedwaarden zeer beperkt tot zelfs onbestaande is. De bodemingrepen zouden geen archeologische resten aansnijden waardoor de kans op kennisvermeerdering zeer beperkt tot zelfs onbestaand is. Bovengenoemde argumenten en een kosten-baten afweging pleiten daarom voor het **afzien van verder onderzoek**. Bijgevolg dient ook geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

3 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		23 september 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		23 september 2020
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		23 september 2020